

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дин Людмил Йорданов Спасов,

член на Научно жури в конкурс за заемане на академичната

длъжност „доцент“, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“

в ДВ, бр. 19/ 9 май 2010 г. – научната специалност 05.03.06 История на

България (Нова и най-нова българска история)

с участници гл. ас. д-р Стефан Иванов Дечев и гл. ас. д-р Милена

Иванова Ангелова.

През 2004 г. след успешно защитена дисертация на тема: „Русофилската и русофобската идеология в българския печат 1886–1894 г.“ Стефан Дечев придобива образователната и научната степен „доктор“ по научната специалност 05.03.06 История на България. Дисертацията и публикациите по нея са положително оценени от Специализирания научен съвет по Нова и най-нова история, поради което те няма да бъдат предмет на настоящето становище. В случая е важно да се отбележи, че те са в научната област на обявения конкурс за доцент.

Гл.ас. д-р Стефан Дечев участва в конкурса с 18 научни публикации, едната от които е в съавторство, 6 рецензии, 4 интервюта, 1 учебно помагало и 1 научно-популярна статия. В „Политика, пол, култура. Статии и студии по нова българска история“, Ст. Загора, 2010 Дечев формулира по следния начин задачата, която си е поставил като изследовател: „Тази книга е насочена едновременно срещу няколко тенденции. На първо място тя се намира в опозиция на вулгарния марксизъм на историографията преди 10 ноември 1989 г..., както и на предпоставеното разбиране – как целия български народ ежедневно е обвзет от мисълта за решаване на националния въпрос... В същото време тази книга е и срещу опростенческото „пренаписване“ на миналото от началото на 90-те години.“ По-нататък, във връзка с набелязаните цели, Дечев заявява, че „изолацията“ му от българската историография за

периода 1997–2003 г. го е изхвърлила „извън сферата на родните критерии в сферата на дисциплинираната история“, т.е. че негов ориентир са други критерии, очевидно взаимствани от западната историопис.

Поместените в сборника „Политика, пол, култура...“ 7 статии и студии – „Градът и общественото мнение в България през 80-те и 90-те години на XIX в.“, „Вестници, вестници... – Печат и политика в следосвобожденска България“, „Комуникации, политика и общественото мнение в България през 80-те и 90-те години на XIX в.“ и др. са добре осмислени проучвания върху значими и недостатъчно разработвани проблеми. Те имат, както и повечето от представените изследвания, приносен характер. Като пропуск следва да се отбележи неизползването на книгата на италианеца Вико Мантегацца „Два месеца в България (октомври – ноември 1886 г.). Бележки на един очевидец“, Пловдив, 1899. В книгата се съдържат интересни описания за градовете София, Ловеч, Плевен, Търново, както и ценна информация за пътя от Ниш до София и от София до Търново.

Гл.ас. д-р Дечев проявява подчертан интерес към темите за всекидневието, националната идентичност и националната държава, зараждането на идеята за национална носия, за расовите групи в контекста на българската история /направени са расови портрети на Стамболов, Захари Стоянов и др./, за националната кухня, за хомосексуалността и българската идентичност, за дуела в България като социална имитация и симулация и др.

Нестандартни са и историографските наблюдения на кандидата за доцент. В студия от 110 страници той умело разкрива промяната в интерпретацията за Стефан Стамболов през 50-те – 80-те години на XX в. Анализът е задълбочен и е направен на фона на развитието на политическите процеси у нас. Проучването хвърля обилна светлина и върху състоянието на българската историография през разглеждания период. По наше мнение изследването би придобило още по-висока

стойност, ако беше направен анализ на българската историопис и през 90-те години по проблема за Стамболов. Някак си изкуствено са изключени трудовете от този период на Елена Стателова, Радослав Попов, Васка Танкова.

Неприятно впечатление оставя прилаганата от Дечев практика една и съща статия или студия да я помества в два различни сборника. Такъв е случая със сборниците „В търсенето на българското“ и „Интимизация на „изобретението“, в които той е съставител и участва с три едни и същи работи.

Вторият кандидат глас. д-р Милена Ангелова е представила за рецензиране 2 монографии, 25 статии, 3 рецензии, 3 учебни помагала, в 2 от които е автор и съставител и 2 сборника, в един от които е също автор и съставител. Научните интереси на Ангелова са съсредоточени в три области. Първата е модернизацията на българското село 20-те – 40-те години на XX в., втората, социални дейности и обществено здравеопазване през първата половина на XX в., а третата, върху проблеми, свързани с движението „Народната памет разказва“ от 80-те години на XX в. През 2004 г. Ангелова защитава дисертация на тема: „Програмата „Образцово село“ (1937–1944 г.) и опитите за модернизационни промени в селските общини в България“ и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 05.03.06 История на България. По-късно тя издава книгата „Образцово село...“, в основата на която е нейната дисертация.

Като хабилитационен труд Ангелова представя монографията „(Не)споделяната памет на късния социализъм. Движението „Народната памет разказва“ (1983–1989)“, София, 2010. Книгата е в обем 194 страници, от които 98 са бележки, библиография и приложения. Една от целите, които си поставя авторката е през призмата на движението „Народната памет разказва“ да проучи някои от „социално изработените и режисирани механизми за придаване на идентичност и придобиване на

идентичност“. Тя анализира начина, „по който се изграждат, функционират и разграждат символните форми на обществото на социалистическата епоха“. В монографията и в отделни статии, посветени на тази тема, Ангелова дефинира понятията „национална памет“, „официална памет“, „историческа памет“, „колективна памет“, „контрапамет“, „социално управление на миналото“ – с. 12 и разкрива същността на понятието „народна памет“ – с. 21. В книгата добре е отразен институционалният обхват на движението „Народната памет разказва“ и са развити интересни мисли и идеи. По нестандартен начин е приключено и самото изследване. В края под наслов „Подранилото заключение“ Ангелова изтъква, че това „не е ексцентрична поза, а признание, че темата „Народната памет разказва“... тепърва ще търси по-цялостно реконструиране и оценки“. Към този верен извод ще добавя, че е такава съдбата на всеки пионерен труд, какъвто безспорно е и нейният.

Ценни и оригинални са изследванията на гл.ас. д-р Ангелова и в областта на общественото здравеопазване. В този тематичен кръг с приносен характер са проучванията за дейността на Рокфелеровата фондация у нас, за борбата срещу туберкулозата, за социалната и здравната политика на държавата, за обществените организации и здравеопазването до 1944 г.

Твърде сходни са характеристиките на двамата участници в конкурса. От гледна точка на тематиката Дечев и Ангелова могат да бъдат определени като историци – иноватори. Проблематиката, с която се занимават и изследователският им подход е нестандартен. Но и при двамата се губи връзката между научните им изследвания и базисните дисциплини по българска история. Това ги обрича като преподаватели по тези дисциплини на популяризатори, което е минус, който не може да бъде компенсиран със създадени въз основа на научната им занимания оригинални специализирани курсове.

Изборът е труден, тъй като въпреки направените бележки двамата кандидати заслужават да бъдат удостоени с академичното звание „доцент“. Това е възможно най-добрият изход от създадената ситуация. Като изследовател гл.ас. д-р Ангелова превъзхожда своя конкурент с балансираните си тези, умерен тон и коректно отношение към постиженията на българската историография. Научната продукция на гл.ас. д-р Дечев е значително повече по обем. Въпреки направените препоръки тя натежава и с известни колебания предпочитанията ми са в негова полза.

30.12.2011 г.

Подпис:.....

София

(Л. Спасов)